

Årsmelding for 2025

1. Årsmøtet 2025

Årsmøtet ble avholdt i Kommunehuset i Tingelstad 9. februar. Lagets virksomhet i 2024 ble vist som en bildeserie. Etter årsmøtet kåserte Lars Velsand om «Historiske reiseskildringer på Hadeland».

2. Medlemmer

Historielaget hadde 185 medlemmer ved utgangen av 2025 mot 168 i 2024.

3. Styret og andre viktige funksjoner

Styret har bestått av følgende:

- Leder: Knut Sterud
- Nestleder: Harald Hvattum
- Sekretær: Magnus Enger
- Styremedlem: Even Haugseth
- Styremedlem: Kirsten Koller Hoff
- Vararepresentant: Bitten Nesbakken
- Vararepresentant: Ragnar Knarud

Vararepresentantene er en del av styret, og deltar på styremøter og andre aktiviteter. Eva Østen har vært engasjert som kasserer. Hun har i tillegg bistått med verdifull design/layout på info-plakater i forkant av arrangementer. Vi takker Eva for meget god bistand. Revisorer har vært Per P. Hoff og Olga Kozlova Ulseth. Valgkomiteen har bestått av Ole Edvard Backe, Olaug Wien og Pernille Alm.

4. Styrets arbeid

Styret har hatt 12 styremøter og har behandlet 121 saker i 2025. Alle styremøtene har vært på Søndre Grinaker. Styret har hatt stor aktivitet med en rekke historiske vandringer og andre arrangementer.

5. Kulturhistoriske vandringer i Gran

Vi har hatt en rekke vandringer i ulike deler av Gran kommune fra mai til oktober i 2025. Det rettes en hjertelig takk til guider og andre lokalkjente som har bidratt med sine verdifulle kunnskaper. På flere turer ble det delt ut fotoserie med bygninger, landskap, naturmangfold m.m. langs vandringsruta til alle deltakere.

Onsdag 21. mai kl. 18.00: Kulturhistorisk vandring på Bleiken

Vandring fra Bleiken stasjon og ned til Kjosgrenda. Per Svendsrud, Bitten Nesbakken, Ingvald Struksnes, Per Magne Rækstad, Hans Anders Kjos og Anders Kjos fortalte fra lokalhistoria. Vi fikk høre om Bleiken stasjon, nærområdet, Samvirkelaget/Mathisen, Braaum Landhandel, Bleikenmusikken, Bjørklund skole, Gudbrandsen mekaniske verksted, Kjos stavkirke m.m. Etter vandringa var det kaffe på Glitre, hvor Per Svendsrud og Per Magne Rækstad fortalte mer om området og lokalhistoria. Ca. 40 stk deltakere.

Samling ved Bleiken stasjon hvor Per Svendsrud fortalte om lokalhistorie.

Per Magne Rækstad

Torsdag 12. juni kl. 18.00. Kultur- og naturhistorisk vandring i Buhammeren.

En spennende vandring i godt sommervær. Olaug Marie Wien fortalte fra det gamle marmorbruddet og historie om de som jobbet der. Ragnar Knarud orienterte om geologien i området og tidligere tiders bruk av steinbruddet i Buhammeren. Ca. 50 deltakere.

Mange hadde tatt turen til Buhammeren på en fin junikveld.

Torsdag 3. juli kl. 18.00: Kultur- og naturhistorisk vandring i Røykenvik.

Vandring langs Kjørkevegen fra Nes kirkestue til lastebåten Brandbu. Lars J. Hvinden var turguide og fortalte om geologien, utvikling av jordbruk, kulturminner og tidligere virksomheter i Røykenvik. Knut Sterud orienterte litt om naturmangfold i området og ny natur- og kultursti i Røykenvik. 47 deltakere.

Lars J. Hvinden fortalte om geologien, grunnlaget for rikt jordbruk og lokalhistorie.

Søndag 27. juli kl. 14.00: Kultur- og naturhistorisk vandring fra Fagertun til Landbruk og Verktøy.

Turen gikk langs sykkel- og gangveger der ny natur- og kultursti er etablert. Eivind Seigerud orienterte om Fagertuns og nærområdets historie. Ragnar Knarud fortalte om geologien, landskapet og grunnlaget for rikt jordbruk. Det var matpause ved Molstadkvern Mølle. Knut Sterud var turlleder. 30 stk deltok.

Eivind Seigerud orienterte ved Fagertun.

Matpause og orientering ved Molstadkvern Mølle.

Søndag 10. august kl. 14.00: Kulturhistorisk vandring på Hennung. Parkering og start på vandringen var ved Hennung grendehus. Ola Åstein Sønsteby var turlleder og fortalte om Hennung skole og nærområdet. Vi besøkte Smedbøle hvor det ble orientert om garden og vist tuftene etter smie og kullbrenning. Vandringa gikk videre til Skarpen, hvor Ola Skarpen informerte om garden og viste rundt i gardstunet.

45 hadde tatt turen til Hennung Grendehus. Til høyre: På Skarpen orienterte Ola Skarpen og viste rundt.

Søndag 31. august kl. 13.00: Kulturhistorisk vandring Lofsvold – Kjekstad – Kløvstadmarka.

Vandringa startet på Lerbekk hvor det var parkering. På turen ble det fortalt om gardar, husmannsplasser, gamle gutuer og annen lokalhistorie. Gunvor Raastad og Even Haugseth var lokalkjente turledere og formidlet mye lokalhistorie. Nanna Jacobsen orienterte om Vesterlund. 29 stk deltok.

Gunvor Raastad og Even Haugseth var turledere og fortalte mye lokalhistorie på vandringen.

Søndag 5. oktober kl. 13.00: Kulturhistorisk vandring i Vassenden.

Det ble en meget interessant vandring gjennom Vassenden hvor Svein Ola Bang og Arne Kolbjørn Hoff fortalte om Vassenden før i tida. Hele ca. 80 stk deltok på vandringen. Etterpå var det kaffe på Lidskjalv, hvor det ble vist gamle foto fra Vassenden.

80 stk deltok på vandringen. Til høyre: Svein Ola Bang og Arne Kolbjørn Hoff formidlet mye lokalhistorie.

6. Deltakelse i Hadeland Litteraturforum

Gran Historielag er aktivt medlem i Hadeland Litteraturforum, som består av Biblioteket i Gran, Foreningen Norden, Kirkeakademiet, Hadeland Dialekt- og mållag og Gran Historielag. Knut Sterud har representert historielaget i styret i Hadeland Litteraturforum. Dette er et meget nyttig samarbeid med en rekke forfatterbesøk og foredrag gjennom året. Det bidrar til god samordning og felles markedsføring av foredrag. Hadeland Litteraturforum har i noen år fått økonomisk støtte fra «Fritt Ord».

7. Arrangementer og foredrag i samarbeid med Hadeland Litteraturforum

En rekke foredrag har blitt arrangert i samarbeid med Hadeland Litteraturforum. I forkant av disse har det vært brukt våre hjemmesider, «Ditt Hadeland», info-ark og medlemsinfo i markedsføringen.

Torsdag 30. januar.: «Tatere og våre fem nasjonale minoriteter». Gran Bibliotek.

Det var en fengende kveld med film, sang, musikk og fortellinger om et taterliv. Hilmar Bussi Rosenberg og Ritha Haugli Karlsen samlet mye folk. Bussi, som er oppvokst i Brandbu, fortalte om sin oppvekst og sitt voksne liv som tater. Dette var et samarbeid med Hadeland Litteraturforum og Innlandet fylke.

Hilmar Bussi Rosenberg og Ritha Haugli Karlsen samlet mye folk på Gran Bibliotek 30. januar.

Mandag 31. mars. Historiker, forfatter og forskningsprofessor Terje Tvedt på Gran Bibliotek:
«Hvordan tenker nordmenn om seg selv og verden? Hva kjennetegner den norske mentaliteten?». Dette var samarbeid med Hadeland Litteraturforum.

Onsdag 24. september: Forfatter Erika Fatland – Boka «Sjøfareren» på Gran Bibliotek.
Den prisbelønte sakprosaforfatteren Erika Fatland fortalte om en eventyrlig ferd i kjølvannet av det portugisiske imperiet fra 1400 og fram til i dag. Dette var samarbeid med Hadeland Litteraturforum.

Torsdag 2. oktober: Forfatter Åsne Seierstad – Boka «Ufred» på Gran Bibliotek.
En av våre fremste dokumentarforfattere Åsne Seierstad fortalte om sine spennende reiser i Russland og arbeidet med boka «Ufred». Dette var samarbeid med Hadeland Litteraturforum.

7. Andre arrangementer

Torsdag 27. februar kl. 18.00 Temakveld: «Tradisjonsmat og lokalprodusert mat».
Potetentusiastene Eva Østen og Bitten Nesbakken i Brandbu Bygdekvinnelag fortalte om tradisjonsmat og lokalprodusert mat i beredskapssammenheng. Her ble det delt ut smaksprøver. Dette var et samarbeid med Brandbu Bygdekvinnelag. 37 deltakere.

Bitten Nesbakken og Eva Østen før program om tradisjonsmat i P2.

Lørdag 26. april: Kurs for nye metallsøkere i Røykenvik.
Det ble holdt kurs med 2 timer teori og 1 time med praktisk øvelse for nye metallsøkere. Erik Rønning Johansen fra Vestby var kursleder. Arrangementet var et samarbeid med Nes Kirkering. 14 stk deltok, hvor 9 stk var fra Gran. Mange takk til Nedre Nes som stilte jorde til rådighet for metallsøking.

Lennart Bildengjerdingen var en av flere fra Gran.

Erik Rønning Johansen med nye metallsøkere.

Søndag 27. april: Samling for metallsøkere fra hele Sør-Norge. Mange historiske funn.
Over 70 dyktige metallsøkere fra hele Sør-Norge deltok på samlingen. Dette var et samarbeid mellom Norges Metallsøkerforening og Gran Historielag. Åpning og samlingsted var på Søndre Grinaker. Det ble gjort en rekke meget interessante funn som ble levert til Kulturarvavdelingen i Innlandet fylke. En hjertelig takk til grunneiere som stilte sine jorder til disposisjon på Nordre Grinaker, Vestre Bilden, Søndre og Nordre Jorstad i Tingelstad og Nordre øvre Nes i Røykenvik.

Samling av metallsøkere fra hele Sør-Norge på Søndre Grinaker.

Noen av de historiske funnene. Til venstre: Forgylt bøylefibel (trolig spenne) fra romersk jernalder (1-400 e.Kr.). Midten: Skivefibel, trolig fra merovingertid (550-800 e.Kr.). Til høyre: Maske (trolig brukt som smykke eller beslag), antagelig fra vikingetid (800 -1050 e.Kr.)

Søndag 27. april. i Nes Kirkestue: «Foredrag om Romerriket med forbindelser til Hadeland».

Arkeolog Frans-Arne Stylegard har arbeidet mye med romersk jernalder og er en aktiv formidler. Han holdt et meget interessant foredrag om Romerriket og fortalte om bl.a. unike våpenfunn i Danmark med forbindelser til Gran (ca. 200 e.Kr.) Arrangementet var et samarbeid med Nes Kirkering.

Arkeolog Frans-Arne Stylegard i Nes kirkestue. Til høyre: Her studerer han metallsøkerfunn.

Markering av 8. mai på kirkesteder i Gran

Markeringen ble gjennomført i tradisjons tro med bekransing ved minnstedene ved Ål, Granavollen, Grymyr, Tingelstad og Nes. I Bjonerua tok lokale folk seg av bekransningen. Det var godt samarbeid med Veteranforeningen for internasjonale operasjoner, som bisto med æresvakt og paradedflagg. På Granavollen deltok Vigga Brass med musikk og elever fra Sanne skole med sang. På Nes kirkegård var det arrangement i regi av Nes Kirkering med tale og kaffeservering etterpå.

Markering med musikk og sang fra skoleelever på Granavollen. Damer i Nes Kirkering med kaffeservering.

Torsdag 19. juni: Fagsamling om tradisjonsmaling på Søndre Grinaker

Dette var ledd i fagsamlinger om «Kulturlandskapet vårt», og et samarbeid mellom Randsfjordmuseet, Fortidsminneforeningen, avd. Vest-Oppland og Gran Historielag. Dette foregikk på Søndre Grinaker og tok for seg bruk av historiske malingstyper. Det ble kokt komposisjonsmaling og tradisjonsmaler Morten Fredrikstad fortalte om linoljemaling. Bygningsvernrådsgiver Lars Stålegård ledet arrangementet.

Komposisjonsmaling ble kokt, mens Lars Stålegård intervjuet tradisjonsmaler Morten Fredrikstad.

Søndag 13. juli: Friluftsgudstjeneste, åpen klokkerlåve og vandring på Tingelstadhøgda

Gran Historielag samarbeidet med Gran/Tingelstad menighet om dette arrangementet for første gang. Friluftsgudstjenesten på Grinaker kirketuft er årlig arrangement, hvor Vestre Tingelstad Sanitetsforening også deltar med kirkecaffe. Etterpå var det orientering og omvisning i «Klokkerlåven» i Tingelstad (bygd av materialer fra Grinaker gavekirke/Grinaker stavkirke), hvor Bitten Nesbakken serverte suppe. På disse to arrangementene ble 200 års jubileet for utvandring belyst. Deretter var det vandring i natur- og kulturstien over Tingelstadhøgda hvor Ragnar Knarud, Harald Hvattum og Knut Sterud var guider og orienterte om geologi, lokalhistorie og naturmangfold. Dette blir trolig et årlig arrangement, men med en kortere vandring.

Samling i Klokkerlåven i Tingelstad. Til høyre: Harald Hvattum fortalte om lokalhistorie under vandringa.

Søndag 3. august: Busstur til Utvandermuseet og Mammuthuset i Stange

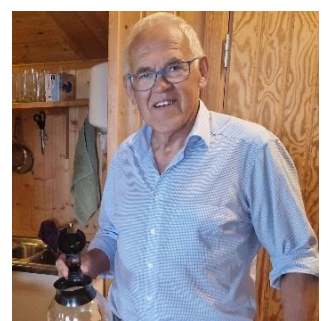
Dette var årets eneste dagstur utenom Hadeland. Vi besøkte Utvandermuseet hvor det var utstilling for 200 års jubileet for utvandring til Amerika (Crossing 200). Deretter gikk turen til det unike, private museet Mammuthuset, som Ole Nashaug har bygd opp på sin gard. Dette er et opplevelsessenter for geologiundervisning. Vi hadde en begivenhetsrik tur. 30 stk deltok på turen.

Besøk ved Utvandermuseet i Stange.

Mammuthuset med rekonstruert mammut. Ole Nashaug.

Søndag 24. august: Tradisjonell byggedag på Hadeland Folkemuseum

Hadeland Museums lag gjennomførte en kjempefin byggedag på museet med over 1000 besøkende. Historielaget deltok med lagstelt og fotoutstilling om utvandring fra Hadeland. Ragnar Knarud orienterte om geologi og vi hadde også liten utstilling om metallsøkerfunn i Gran. Vi fikk også med Erik Rønning Johansen fra Norsk Metallsøkerforening som ledet praktisk øvelse i metallsøking for barn. Historielaget laget en quiz

gjennom hele museumsområdet, noe som ledet folk innom de ulike bygningene og tunene.

Kristen Koller Hoff ved metallsøkerfunn. Unge og eldre fikk se ulike bergarter. Unge metallsøkere.

Søndag 7. september: Byggedagen på Granavollen

Den tradisjonelle «Byggedagen» ble arrangert på Gran gård på Granavollen 7. september. Dette er et meget populært arrangement. Her deltok historielaget med lagsteltet vårt med en utstilling av bl.a. foto og historie om utvandring fra Hadeland. Vi hadde også foto av metallsøkerfunn i Gran. Det ble delt ut informasjon om laget. Kirsten Koller Hoff og Knut Sterud snakket med mange om lagets aktiviteter.

Kirsten Koller Hoff på stand ved Steinhuset.

Potetopptaking og plukking av poteter er populært.

Torsdag 25. september kl. 19.30: Kulturmønstringa «Elvelangs Vigga» med over 1000 deltakere.

Elvelangs Vigga er en stor kulturmønstring i regi av Gran Frivilligsentral og en rekke lag og foreninger. Vi deltok med stand i Røykenviklinna. Der ble delt ut informasjon om elva Vigga og natur- og kulturhistorie til over 500 personer. Vi sørget også for belysning av en rekke tavler i den nye natur- og kulturstien. Ragnar Knarud og Knut Sterud bemannet standen.

Vi hadde det travelt med å dele ut informasjon til mange av de som deltok på vandringa.

Onsdag 5. November kl. 19.00: Temamøte om utvandring fra Hadeland

Som ledd i markering av 200 års jubileet for utvandring (Crossing 200) hadde vi møte om utvandring fra Hadeland. Ole P. Gamme har nedlagt et imponerende arbeid med registrering av utvandrere fra Hadeland. Han og Lars Peder Skute fra Kontaktforum Hadeland – Amerika orienterte om den omfattende utvandring fra Hadeland fra 1845 til 1910 og svarte på spørsmål om norskamerikanere.

Utvandring fra Hadeland var temaet i Kommunehuset i Tingelstad med Ole Gamme i spissen.

14. desember: Juleavslutning og foredrag om cementvareproduksjon på Hadeland

Tore Schjerven hadde et fengende foredrag om cementvareproduksjon på Hadeland i Trivselshuset i Brandbu. Han fortalte også litt om sine forfedre som hadde vært møllere i Brandbu. På møtet deltok det også flere fra Jevnaker som hadde arbeidet ved Jaren Centvarefabrikk. På møtet bidro Bitten Nesbakken og Nora G. Weisæth med potetsuppesuppe, rundstykker og hjemmebrygget tomtebrygg.

Hyggelig førjulsmøte i Trivselshuset.

Bitten Nesbakken serverte potetsuppe.

8. Registrering av husmannsplasser i Gran – Flerårig, omfattende og viktig prosjekt

Vi har arbeidet en del med et omfattende prosjekt med registrering av husmannsplasser i Gran i 2025, men fortsatt er vi bare i startfasen. Dette er et flerårig, spennende og viktig prosjekt. Vi har hatt flere møter med informasjon om hvordan registreringsarbeidet bør gjennomføres og en rekke personer er engasjert med å samle inn historiske opplysninger og kartfesting av plasser. På møtet i Kommunehuset i Tingelstad 16. mars orienterte Øyvind Sogn og Helen Myrvold om erfaringer fra tidligere registreringsarbeid i Jevnaker og Lunner og ga oss nyttige tips. 21. september var det møte i Trivselshuset i Brandbu, hvor Ragnar Knarud fortalte om ide om mulig app og digital løsning for registrering av husmannsplasser. 12. november hadde Harald Hvattum og Knut Sterud møte med Per Jacob Desserud og Lars Peder Skute om husmannsplasser hvor opplegg ble drøftet. 30. november var det nytt møte om husmannsplasser, hvor Silje Aasli i Land Museumslag bisto med en meget interessant orientering om deres arbeid med registrering av husmannsplasser og arbeidet med et nasjonalt senter for husmannsplasser. Per Ole Rønning fortalte om sitt arbeid med registrering av plasser i Jevnaker. Ragnar Knarud har hatt en rekke møter med Lunner Historielag, Jevnaker Historielag, Randsfjordmuseet, Land Museumslag m.fl. med sikte på samarbeid om en framtidig app og digital løsning for husmannsplasser.

Øyvind Sogn informerer på møtet 16. mars. Møte om husmannsplasser i Trivselshuset 21. september.

10. Gjennomføring av større natur- og kultursti langs Vigga – Offisiell åpning 4. juni

Vi hadde ansvar for å ferdigstille større prosjekt med natur- og kultursti langs Vigga etter avtale med Hadeland Museumslag. Prosjektet har vært et samarbeid mellom Landsbyen Brandbu, Birdlife Hadeland lokallag, Naturvernforbundet i Gran og Lunner, DNT Hadeland, Røykenvik Vel, Brandbu og Jaren Næringsliv, Hadeland Museumslag og Gran Historielag. Det er støttet av Sparebankstiftelsen 1 Gran, Sparebankstiftelsen DNB, Brannkassefondet, Brandbu Bygdekvinnelag og Røykenvik Vel.

En egen redaksjonskomite har bestått av Arnfinn Nilsen, Harald Hvattum, Mariann Johnsen og Knut Sterud. Dette har vært et spennende, lærerikt og svært ressurskrevende prosjekt. Det er utarbeidet 40 små og stor plakater om natur og lokalhistorie. Våren 2025 var det en rekke dugnader med maling av tavler, montering av plakater og oppsetting av alle tavlene. Eva Østen var engasjert med grafisk design og Yello Media i Gran tok seg av produksjon av metallplakatene, mens tømmermester Espen Bonsak produserte tavlene. Det er satt opp tavler fra Jarenvatnet og ned til Nes kirke i Røykenvik. Tavlene er plassert langs gang- og sykkelveger og Vikavegen og Kjørkevegen, slik at de er lett tilgjengelig for alle. Natur- og kulturstien ble offisielt åpnet onsdag 4. juni i Røykenvik av ordfører Gunn Elisabeth Alm. Hjertelig takk til alle frivillige som har gjort dette mulig.

Dugnad med maling av tavler 12. mai.

Felles «duarn» på alle dugnader.

Arnfinn Nilsen i sving.

Ole Bjerke og Per Arne Haugom.

Midten: Anders Smerud og Arild Schultz.

Offisiell åpning i Røykenvik.

11. Fotoprojekt – Innsamling av gamle foto i Gran

Dette er et flerårig prosjekt. Det er samlet inn en god del historiske foto, men vi har hatt mindre aktivitet i dette prosjektet i påvente av anskaffelse av egen skanner og flere frivillige. Vi deltar med administrasjon av Facebook-sida «Gamle historier og bilder fra Brandbu».

12. Kontaktforum Hadeland – Amerika – Besøk fra USA

Kontaktforum er et samarbeidsprosjekt mellom Gran Historielag, Lunner Historielag, Jevnaker Historielag og Hadeland Lag of America. Ole P. Gamme og Harald Hvattum er henholdsvis leder og sekretær/kasserer i styringsgruppa. Lars Peder Skute er vår repr. i styringsgruppa.

13. Informasjon til medlemmene

Vi sendte ut 3 info-brev om arrangementer og aktuelle saker i 2025. Styret har lagt vekt på god informasjon til medlemmene om ulike aktiviteter, arrangementer og prosjekter.

Styret i Gran Historielag

Knut Sterud

Harald Hvattum

Kirsten Koller Hoff

Magnus Enger

Even Haugseth

Bitten Nesbakken

Ragnar Knarud